

կրնայ մրցորդ ըլլալ յունարէն թարգմտութեան, իր ծագումը և իր յաջորդական վիճակները վերջին աստիճան բազմախառն են. այնպէս որ այս գրքերուն տմրդղութիւնը՝ զոր ունին այսօր արեւմտաքի քրիստոնեաները, կը կազմէ աւելի խառն վիճակ մը: Պէտք է զատել այն մասերը որ Յերոնիմոսէն կանոնի կատարուած թարգմանութիւններ են, և անոնք որ կը ներկայացնեն վերջնային թարգմանութիւնը: Ուսումնասիրելէ յետոյ նախաշերտինման և յերոնիմոսն ընազիրը, կը մնայ տեսնել թէ ինչպէս Վաւկասթան կազմուած է անոնց խառնուրդովը եւ ինչ եղած է անոր անդրազոյն պատմութիւնը:

Ա. Հին ԹԱՐԳՄԱՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Ուստի դժուար է, կարելի է նոյն իսկ ըսել անկարելի, ճշգրիտ եղանակաւ յայտնել Եւր և Ե՞ր Հին կտակարանը առաջին անգամ թարգմանուած է լատիներէնի: Այն ազդակի տեղեկութիւնները զոր հետութիւնը այս մասին մեզ թողած է եւ այն անուղղակի վկայութիւնները, այսինքն լատիներէն աստուածաշնչական առաջին ընազիրներուն միացորդներէն հայթայթուած նշանները որքան անկատար այնքան նուազ ճշգրիտ են:

Տերտուղիանոսի (160-240) և Ս. Կիրիանոսի (200-258) գործերուն մէջ պարունակուած Հին և Նոր կտակարաններուն կոչումները անտարակոյտ կ'ապացուցանեն թէ Բ. դարուն վերջերը շատ մը կանոնական գիրքեր լատիներէնի թարգմանուած են: Այն եղանակը որով այս հեղինակները յիշեալ կոչումները կը ներածեն իրենց զբոսածքներուն մէջ, ցոյց կուտայ նաեւ թէ լատիներէն թարգմանութիւնը կատարուած է բաւական առաջ, «ինչպէս թարգմանուած գտած ենք զայն», ըսած է Տերտուղիանոս անգամ մը՝ ակնարկելով հատուածի մը. ուրիշ անգամ մըն ալ կը խօսի թարգմանութեան մը մասին որ «ի գործածութեան է դրուած մեր մօտ» ըսած է: Յայտնի ըլլալով որ այս երկու հեղինակները կը վերաբերին Ափրիկէի եկեղեցւոյն, որուն հաւատացեալները բազմաթիւ էին և չէին հասկնար յունարէնը, շատ հեղինակներ հակամէտ են ենթադրելու թէ հոն է որ տեղի ունեցած է լատիներէն Աստուածա-

շունչին առաջին թարգմանութիւնը: Որովհետեւ Հռովմի և Իտալիոյ մէջ մինչեւ Գ. դարու սկիզբը, եկեղեցական մատենագիրները սովորաբար կը գործածէին յունարէնը՝ որ նոյն իսկ ժամաստացութեան լեզուն էր, և կը հասկցուէր գրագէտներուն և վաճառականներուն կողմէն, այնպէս որ Իտալիոյ մէջ լատիներէն Աստուածաշունչին պէտքը այնքան ստիպողական չէր:

ՄԿՐՏԻՉ ԵՊՍ. ԱՂԱՒՆՈՒՆԻ

(Շարունակելի)

Չ Ե Ռ Ն Ա Դ Բ Ի Թ Ի Ի Ն

ԱՆԹՐԻԼԻԱՍԻ ՄԷՋ

Գրուած նամակներէ մեծ ուրախութեամբ կը ճեղեկանանք թէ Մայիս ամսոյ 19ին, ըստ Նոր Տումարի՝ օտն Երեւանի Խաչին, Կիլիկիան Գաբելանուց Վերասեսուլ Տ. Շահէ Ս. Արք. Եպիսկոպոս, Հայրապետանոցի Եկեղեցիին միջ սարկաւազ ձեռնադրեալ է նոյն Հասաւսութեան աւակներէն Եօքը, որոնք աւարած կամ աւարտելու վրայ էին իրենց հիկզամեայ դասընթացը:

Գնահատելի յաջողութիւն մըն է ասիկա, արժանեօք ձեռք բերուած, որ Կիլիկիան նրժդեհացած Հայութեան համար նախ՝ եւ ամբողջ Ազգին եւ Եկեղեցիին համար առիթ մըն է մաքուր միաբարութեան:

«ՍԻՌՆ», այս բարեբաւոս առիթով, Ս. Արք. յայտնեց իր Գնահատելի եւ բովանդակ Միաբանութեան ջերմ ընդունութիւնները հաւատարմաւ կը ներկայացնէ Կիլիկիոյ Վեհաւեհրի գլոյց կարողիկոսներուն եւ Վարժարանի վերասեսուլութեան, եւ կը մաղթէ որ նորընծայ ձեռնադրեալները զարգարուած մնան Ս. Հոգւոյն օճորեօք, կարենալու համար ի պատշաճ ժամանակի ընդունելու քահանայական սուրբ ասիւնանի լուծը, ի ծառայութիւն Ազգին եւ իր Ս. Եկեղեցւոյն: